

Natasza Duraj

Pozbawieni wolności w rosyjskich jednostkach penitencjarnych w latach 2009-2019

Convicted and prisoners in Russian penitentiary establishments in 2009-2019

Zasadniczym celem opracowania jest przedstawienie ogólnej analizy przestępczości w Rosji oraz rodzajów kar, które mogą być stosowane wobec przestępców. W pracy przedstawiono społeczny portret skazanych w Federacji Rosyjskiej w latach 2009-2019. Przeprowadzona analiza bazowała na materiałach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej oraz Federalnej Służby Wykonywania Kar.

Słowa kluczowe: Federacja Rosyjska, kary kryminalne, przestępstwa, przestępcy, Federalna Służba Wykonywania Kar.

The main goal of this article is to present a general analysis of the condition of criminality in Russia and types of penalties to be applied to offenders. The paper presents a social portrait of prisoners in the Russian Federation in 2009-2019. The analysis was based on the materials of the Ministry of the Internal Affairs of the Russian Federation and the Federal Penitentiary Service of Russia.

Key words: the Russian Federation, criminal penalties, crimes, Federal Penitentiary Service of Russia.

Wprowadzenie

Problematyka związana z zapewnieniem bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej oraz jej obywateli jest przedmiotem badań naukowych wielu autorów, którzy w swoich opracowaniach zwracają uwagę przede wszystkim

na zróżnicowanie struktury społecznej w Rosji oraz na złożoną rosyjską tożsamość narodową. Czynniki te wywołują niejednokrotnie duże napięcia społeczne przejawiające się często w zachowaniach przestępczych i patologicznych, przy czym za szczególnie niebezpieczne uznać należy przestępczość terrorystyczną, działania zorganizowanych grup przestępczych oraz popełnianie przez rosyjskich obywateli szeregu przestępstw ciężkich i szczególnie ciężkich, unormowanie których zawiera Kodeks karny Federacji Rosyjskiej.

Zasadniczym celem opracowania jest zaprezentowanie skali przestępczości w Rosji oraz rodzajów kar, które mogą być stosowane wobec przestępców. W pracy przedstawiono społeczny portret skazanych w Federacji Rosyjskiej w latach 2009-2019. Dane wykorzystane w opracowaniu pochodziły z materiałów zgromadzonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej oraz Federalną Służbę Wykonywania Kar.

Charakterystyka populacji skazanych za przestępstwa popełnione na terytorium Federacji Rosyjskiej w latach 2009-2019

Przestępstwo i przestępczość w świetle badań naukowych powinny być spostrzegane w szerokiej perspektywie ujmującej z jednej strony analizy prawnokarne, z drugiej strony uwzględniające odpowiedzi na pytania dotyczące istoty przestępczości jako zjawiska społecznego¹ oraz przyczyn popełnianych przestępstw i przestępczości analizowanej ze względu na jej rozmiary, nasilenie, dynamikę i strukturę².

W celu wypracowania zasad przeciwdziałania przestępczości oraz walki z przestępczością, w tym z przestępczością w formie zorganizowanych grup przestępczych³, rosyjskie władze wprowadziły liczne rozwiązania prawne i organizacyjne mające na celu wzmożenie działań dla obniżenia skali zjawiska przestępczości w Federacji Rosyjskiej. Znaczące zmiany dotyczyły przede wszystkim rozwiązań ujętych w Kodeksie karnym

¹ А.И. Долгова (red.), Криминология: учебник, Норма, Инфра-М, Москва 2010, s. 102.

² Więcej zob. [w:] В.Н. Бурлаков, Н.М. Кропачев, Личность преступника, прогнозирование преступности, предупреждение преступности, Юридический Центр Пресс, СПб. 2012.

³ А.Е. Шалагин, Е.П. Шляхтин, Проблемы предупреждения и противодействия организованной преступности, „Вестник Казанского юридического института МВД России” 2015, № 2 (20), s. 88-94.

Federacji Rosyjskiej⁴ oraz w zadaniach stawianych rosyjskiej Prokuraturze Generalnej, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej, Federalnej Służbie Wykonywania Kar oraz innym instytucjom prowadzącym działania mające na celu wykrywanie i zapobieganie przestępczości⁵.

Według materiałów rosyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w latach 2009-2019 najwięcej sprawców przestępstw popełnionych na terytorium Federacji Rosyjskiej wykryto w 2009 r. (1 219 789 osób, w tym 892 360 osób zostało skazanych za popełnione przestępstwa), a najmniej na końcu analizowanego okresu (884 661 osób, w tym 598 214 osób skazanych). Podobna tendencja została zaobserwowana w grupie kobiet będących sprawcami przestępstw popełnionych na terytorium Federacji Rosyjskiej w latach 2009-2019⁶. Na początku badanego okresu rosyjskie organy ścigania wykryły 194 202 kobiety, które popełniły przestępstwa, a na końcu analizowanego okresu ich liczba została oszacowana na 142 505 osób.

Zgromadzone i opublikowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej materiały pozwalają stwierdzić, że w latach 2009-2019 największy spadek liczby sprawców przestępstw wykrytych przez rosyjskie organy ścigania został odnotowany w 2010 r. (o 8,9%), a największy wzrost w 2015 r. (o 6,9%). W przypadku kobiet będących

⁴ Уголовный кодекс Российской Федерации от 13 июня 1996 г. N 63-ФЗ.

⁵ Федеральный закон от 20 апреля 1995 г. № 45-ФЗ „О государственной защите судей, должностных лиц правоохранительных и контролирующих органов”; Закон РФ от 21 июля 1993 г. № 5473-1 „Об учреждениях и органах, исполняющих уголовные наказания в виде лишения свободы”; Федеральный закон от 17 января 1992 г. № 2202-1 „О прокуратуре Российской Федерации”; Федеральный закон от 12 августа 1995 г. № 144-ФЗ „Об оперативно-розыскной деятельности”; Федеральный закон от 7 февраля 2011 г. № 3-ФЗ „О полиции”.

⁶ Analiza przyczyn przestępczości kobiet obejmuje kierunek biopsychologiczny i socjologiczny (zob. M. Kuć, *Kryminalistyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015, s. 124). Kierunek biopsychologiczny skoncentrowany jest na czynnikach biofizycznych oraz uwarunkowaniach psychologicznych, natomiast kierunek socjologiczny szuka przyczyn przestępczości w czynnikach społeczno-środowiskowych (zob. A. Juszcak, *Rys historyczny przestępczości*, „Security, Economy & Law” 2018, № 1, s. 76). W rosyjskiej literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące przyczyny przestępczości kobiet: ich aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, osłabienie roli rodziny, wzrost napięć w społeczeństwie oraz pojawienie się w nim konfliktów i wrogości, jak również zwiększenie liczby zjawisk aspołecznych (zob. В.Г. Громов, Женская преступность: вопросы детерминации и предупреждения, „Человек: преступление и наказание” 2019, № 2, Т. 27 (1-4), s. 234). Badacze rosyjscy dokonali oceny tendencji rozwoju przestępczości kobiet w Federacji Rosyjskiej, które sformułowali w kilku ważnych obszarach życia społecznego: wzrost przestępczego profesjonalizmu i zorganizowania w kobiecym środowisku przestępczym, zwiększenie liczby ciężkich przestępstw w przestępstwach ogółem popełnianych przez kobiety, obniżenie wieku popełnienia przez kobiety lub dziewczęta pierwszego przestępstwa, popełnianie coraz większej liczby przestępstw na gruncie chęci zemsty, a także zawiści i zazdrości, ścisły związek przestępczości kobiet z takimi negatywnymi zjawiskami, jak alkoholizm, narkomania, prostytutka, włóczęgostwo, żebractwo, próby samobójcze, a także rozszerzenie zjawiska kobiecej subkultury przestępczej (zob. А.Е. Шалагин, А.Д. Шарапова, Криминологическая характеристика и предупреждение женской преступности, „Вестник экономики, права и социологии” 2016, № 4, s. 202).

sprawcami przestępstw popełnionych na terytorium Federacji Rosyjskiej w badanym okresie największy spadek ich liczby został zaobserwowany w 2016 r. (o 14%), a największy wzrost w 2015 r. (o 8,9%). Udział kobiet w ogólnej liczbie sprawców przestępstw popełnionych w latach 2009-2019 na terytorium Federacji Rosyjskiej wahał się od 14,6% w 2016 r. do 16,1% w 2019 r.⁷.

W całym badanym okresie w strukturze przestępstw popełnionych na terytorium Federacji Rosyjskiej dominowały przestępstwa o niewielkiej ciężkości⁸. Ich liczba wahała się od 273 346 w 2012 r. do 364 662 w 2016 r. W przypadku przestępstw średniej ciężkości najwięcej z nich zarejestrowano w 2009 r. (296 854). Na początku badanego okresu zarejestrowano także najwięcej przestępstw ciężkich (216 774) oraz przestępstw szczególnie ciężkich (52 657) (zob. tabela 1).

⁷ Состояние преступности в России за январь-декабрь 2009-2019 года, Министерство Внутренних Дел Российской Федерации, ФКУ „Главный Информационно-Аналитический Центр”, www.mvd.ru (dostęp: 20.05.2021).

⁸ W art. 15 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, zatytułowanym „Kategorie przestępstw”, ustawodawca określił i objaśnił cztery kategorie przestępstw. W zależności od charakteru i stopnia społecznego niebezpieczeństwa czynu przestępstwa przewidziane przez Kodeks karny Federacji Rosyjskiej dzielą się na przestępstwa niewielkiej ciężkości, średniej ciężkości, ciężkie przestępstwa i szczególnie ciężkie przestępstwa. Za przestępstwa niewielkiej ciężkości uznawane są czyny umyślne i nieumyślne, za popełnienie których najwyższa kara przewidziana w Kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej nie przekracza trzech lat pozbawienia wolności. Przestępstwa średniej ciężkości to czyny umyślne, za popełnienie których najwyższa kara nie przekracza pięciu lat pozbawienia wolności oraz czyny nieumyślne, za popełnienie których najwyższa kara przekracza trzy lata pozbawienia wolności. Za ciężkie przestępstwa uznawane są czyny umyślne, za popełnienie których najwyższa kara nie przekracza dziesięciu lat, natomiast szczególnie ciężkie przestępstwa to czyny umyślne, za popełnienie których Kodeks karny Federacji Rosyjskiej przewiduje karę pozbawienia wolności od lat dziesięciu lub karę surowszą.

Tabela 1. Liczba wykrytych sprawców przestępstw oraz liczba skazanych z wyszczególnieniem skazanych za przestępstwa szczególnie ciężkie, ciężkie, średniej ciężkości oraz przestępstw niewielkiej ciężkości w latach 2009-2019 w Federacji Rosyjskiej

Rok	Liczba wykrytych sprawców przestępstw	Liczba osób skazanych	w tym za przestępstwa			
			szczególnie ciężkie	ciężkie	średniej ciężkości	niewielkiej ciężkości
2009	1 219 789	892 360	52 657	216 774	296 854	326 075
2010	1 111 145	845 071	50 502	203 979	281 068	309 522
2011	1 041 340	782 274	46 309	187 218	262 299	286 448
2012	1 010 938	739 278	40 751	172 943	252 238	273 346
2013	1 012 563	735 340	40 322	172 287	182 369	340 362
2014	1 006 003	719 297	40 911	174 644	172 848	330 894
2015	1 075 333	734 581	41 981	173 047	177 047	342 506
2016	1 015 875	741 329	40 632	160 755	175 280	364 662
2017	967 103	697 054	37 554	147 038	164 381	348 081
2018	1 087 983	658 291	34 648	135 616	153 315	334 712
2019	884 661	598 214	31 831	129 548	131 824	305 011

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 2.

Departament Sądowy przy Sądzie Najwyższym Federacji Rosyjskiej prowadzi ewidencję skazanych w podziale na płeć, wiek, wykonywany zawód lub status społeczny skazanego, jak i ewidencjonuje osoby skazane ze względu na ich uprzednią karalność, popełnienie przestępstw w składzie grupy przestępczej oraz popełnienie przestępstw w stanie upojenia alkoholowego i odurzenia narkotycznego.

Zdecydowaną większość skazanych w Rosji stanowią mężczyźni – ich udział w ogólnej liczbie osób skazanych w badanym okresie wahał się od 84,7% w 2009 r. do 86,7% w 2016 r. Osoby skazane klasyfikowane są ze względu na wiek w trzech zasadniczych grupach: 14-29 lat, 30-49 lat oraz 50 lat i więcej.

W latach 2009-2013 największą grupę skazanych stanowiły osoby w wieku od 14 do 29 lat, a w latach 2014-2019 osoby w wieku od 30 do 49 lat. W badanym okresie udział osób w wieku 30-49 lat w ogólnej liczbie skazanych systematycznie wzrastał – z 38,8% w 2009 r. do 55,2% w 2019 r. (zob. tabela 2).

Tabela 2. Podział skazanych ze względu na płeć oraz na wiek

Rok	Skazani ze względu na płeć		Skazani ze względu na wiek		
	mężczyźni	kobiety	14-29 lat	30-49 lat	50 lat i więcej
2009	755 859 (84,7%)	136 501 (15,3%)	481 077 (53,9%)	346 097 (38,8%)	65 186 (7,3%)
2010	716 941 (84,8%)	128 130 (15,2%)	439 786 (52,0%)	342 206 (40,5%)	63 079 (7,5%)
2011	665 056 (85,0%)	117 218 (15,0%)	393 669 (50,3%)	330 303 (42,2%)	58 302 (7,5%)
2012	629 365 (85,1%)	109 913 (14,9%)	359 672 (48,7%)	323 830 (43,8%)	55 776 (7,5%)
2013	625 555 (85,1%)	109 785 (14,9%)	347 015 (47,2%)	330 150 (44,9%)	58 175 (7,9%)
2014	615 991 (85,6%)	103 306 (14,4%)	325 781 (45,3%)	335 240 (46,6%)	58 276 (8,1%)
2015	631 617 (86,0%)	102 964 (14,0%)	320 802 (43,7%)	355 492 (48,4%)	58 287 (7,9%)
2016	642 706 (86,7%)	98 623 (13,3%)	314 804 (42,5%)	361 228 (48,7%)	65 297 (8,8%)
2017	602 897 (86,5%)	94 157 (13,5%)	278 265 (39,9%)	355 127 (50,9%)	63 662 (9,1%)
2018	567 340 (86,2%)	90 951 (13,8%)	245 053 (37,2%)	351 171 (53,3%)	62 067 (9,4%)
2019	514 511 (86,0%)	83 703 (14,0%)	211 187 (35,2%)	330 246 (55,2%)	56 781 (9,5%)

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 2.

Skazani klasyfikowani ze względu na wykonywany zawód lub ich status społeczny ujmowani są w następujących kategoriach: pracownicy fizyczni różnych zawodów, urzędnicy, rolnicy, osoby uczące się i studenci, osoby prowadzące działalność gospodarczą, osoby wykonujące inne zawody, jak i osoby zdolne do pracy bez określonego zatrudnienia oraz osoby niezdolne do pracy (niepracujące).

W badanym okresie najbardziej liczną grupą skazanych, branych pod uwagę ze względu na wykonywany zawód lub status społeczny, były osoby zdolne do pracy bez określonego zatrudnienia. Ich udział w ogólnej liczbie skazanych wahał się od 58,9% w 2009 r. do 64% w latach 2015 i 2019.

Liczną grupę skazanych stanowili pracownicy fizyczni, wykonujący różne zawody – ich udział w ogólnej liczbie skazanych wahał się od 19,1% w 2010 r. do 22% w 2014 r. Natomiast najmniej liczną grupę skazanych stanowili rolnicy, których udział w ogólnej liczbie skazanych ulegał stopniowemu obniżeniu z 1% w 2009 r. do 0,3% w 2019 r. (zob. tabela 3).

Tabela 3. Podział skazanych ze względu na wykonywany zawód lub status społeczny

Rok	Pracownicy fizyczni różnych zawodów	Urzędnicy	Rolnicy	Osoby uczące się i studenci	Osoby prowadzące działalność gospodarczą	Osoby wykonujące inne zawody	Osoby zdolne do pracy bez określonego zatrudnienia	Osoby niezdolne do pracy (niepracujące)
2009	172 278 (19,3%)	44 008 (4,9%)	8 693 (1,0%)	53 383 (6,0%)	11 909 (1,3%)	48 905 (5,5%)	525 242 (58,9%)	27 942 (3,1%)
2010	161 610 (19,1%)	39 954 (4,7%)	7 209 (0,9%)	48 722 (5,8%)	11 373 (1,3%)	42 783 (5,1%)	509 375 (60,3%)	24 045 (2,8%)
2011	160 368 (20,5%)	34 904 (4,5%)	5 956 (0,8%)	41 837 (5,3%)	10 079 (1,3%)	34 318 (4,4%)	473 365 (60,5%)	21 447 (2,7%)
2012	158 687 (21,5%)	30 121 (4,1%)	4 891 (0,7%)	35 775 (4,8%)	9 314 (1,3%)	23 464 (3,2%)	456 777 (61,8%)	20 249 (2,7%)
2013	160 536 (21,8%)	29 264 (4,0%)	4 301 (0,6%)	32 863 (4,5%)	9 459 (1,3%)	22 416 (3,0%)	456 158 (62,0%)	20 343 (2,8%)
2014	158 236 (22,0%)	27 777 (3,9%)	3 578 (0,5%)	27 073 (3,8%)	9 282 (1,3%)	19 761 (2,7%)	453 110 (63,0%)	20 480 (2,8%)

2015	154 291 (21,0%)	27 155 (3,7%)	3 146 (0,4%)	26 149 (3,6%)	9 297 (1,3%)	20 229 (2,8%)	469 772 (64,0%)	24 542 (3,3%)
2016	155 374 (21,0%)	27 228 (3,7%)	3 073 (0,4%)	25 979 (3,5%)	9 890 (1,3%)	19 709 (2,7%)	469 278 (63,3%)	30 798 (4,2%)
2017	144 403 (20,7%)	24 260 (3,5%)	2 621 (0,4%)	22 871 (3,3%)	9 699 (1,4%)	18 897 (2,7%)	441 888 (63,4%)	32 415 (4,7%)
2018	139 554 (21,2%)	22 241 (3,4%)	2 314 (0,4%)	21 011 (3,2%)	9 235 (1,4%)	17 790 (2,7%)	414 305 (62,9%)	31 841 (4,8%)
2019	121 036 (20,2%)	19 554 (3,3%)	1 916 (0,3%)	18 350 (3,1%)	10 403 (1,7%)	17 872 (3,0%)	382 899 (64,0%)	26 184 (4,4%)

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 2.

W latach 2009-2019 udział osób wcześniej karanych w ogólnej liczbie skazanych wahał się od 30,4% w 2009 r. do 38,5% w 2019 r. W badanym okresie zaobserwowano systematyczne zmniejszanie się udziału osób, które popełniły przestępstwa w składzie grupy przestępczej w ogólnej liczbie skazanych – z 18% w 2009 r. do 13,2% w 2019 r.

Udział osób, które popełniły przestępstwa w stanie upojenia alkoholowego w ogólnej liczbie skazanych wahał się od 23,8% w 2013 r. do 33,6% w 2016 r., natomiast osób, które popełniły przestępstwa w stanie odurzenia narkotycznego – od 0,7% w latach 2009, 2010 i w 2019 r. do 1% w latach 2015 i 2017 (zob. tabela 4).

Tabela 4. Wyszczególnienie skazanych ze względu na ich uprzednią karalność, popełnienie przestępstw w składzie grupy przestępczej oraz popełnienie przestępstw w stanie upojenia alkoholowego i odurzenia narkotycznego

Rok	Osoby wcześniej karane	Osoby, które popełniły przestępstwa w składzie grupy przestępczej	Osoby, które popełniły przestępstwa w stanie upojenia alkoholowego	Osoby, które popełniły przestępstwa w stanie odurzenia narkotycznego
2009	270 898 (30,4%)	160 397 (18,0%)	235 583 (26,4%)	6 400 (0,7%)
2010	267 594 (31,7%)	147 316 (17,4%)	209 386 (24,8%)	6143 (0,7%)
2011	258 301 (33,0%)	133 613 (17,1%)	187 857 (24,0%)	6520 (0,8%)
2012	254 279 (34,4%)	117 936 (16,0%)	178 596 (24,2%)	6 886 (0,9%)
2013	250 245 (34,0%)	108 064 (14,7%)	174 914 (23,8%)	5 786 (0,8%)
2014	241 764 (33,6%)	100 218 (13,9%)	175 692 (24,4%)	6 341 (0,9%)
2015	240 067 (32,7%)	104 751 (14,3%)	196 014 (26,7%)	7 213 (1,0%)
2016	228 778 (30,9%)	101 773 (13,7%)	248 890 (33,6%)	6 697 (0,9%)
2017	231 732 (33,2%)	94 570 (13,6%)	225 937 (32,4%)	6 727 (1,0%)
2018	239 339 (36,4%)	88 751 (13,5%)	206 535 (31,4%)	5 143 (0,8%)
2019	230 061 (38,5%)	78 901 (13,2%)	179 293 (30,0%)	4 227 (0,7%)

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 2.

Podsumowując, można stwierdzić, że w latach 2009-2019 dominującą grupę osób skazanych w Rosji stanowili mężczyźni zdolni do pracy bez określonego zatrudnienia, którzy znajdowali się w przedziale wiekowym od 14 do 49 lat. Dużym problemem społecznym w Rosji jest przestępczość osób cierpiących na uzależnienie od alkoholu lub popełniających przestępstwa pod wpływem alkoholu. Tendencja ta była szczególnie widoczna w latach 2016-2019.

Kary kryminalne w Kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej oraz ich stosowanie przez wymiar sprawiedliwości karnej w Rosji w latach 2009-2019

Podstawowym warunkiem skutecznego zapobiegania przestępczości jest dokładne poznanie przyczyn i rozmiarów zjawiska, co pozwala na prawidłowy dobór takich sposobów zapobiegania, aby dawały one jak największą gwarancję efektywności⁹. Jednym z takich sposobów jest skuteczny system wymierzania i wykonywania kar.

Kara za przestępstwo, zwana karą kryminalną, jest przewidzianą przez prawo karne konsekwencją popełnienia przestępstwa, zawiera określoną przez to prawo dolegliwość, a także wyraża się w niej dezaprobatę popełnionego czynu i jego sprawcy¹⁰. Wymiar kar kryminalnych zależy przede wszystkim od stopnia zawinienia i społecznej szkodliwości czynu, jednak kara ma również spełniać inne funkcje, w szczególności dotyczy prewencji indywidualnej i ogólnej, a także realizacji celu sprawiedliwości¹¹.

W art. 43 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, zatytułowanym „Pojęcie i cele kary”, postanowiono, że kara jest środkiem przymusu państwowego wymierzanego na podstawie wyroku sądu. Karę stosuje się wobec osoby, która została uznana za winną popełnienia przestępstwa i polega ona na przewidzianym przez Kodeks karny Federacji Rosyjskiej (dalej: KK FR) pozbawieniu lub ograniczeniu praw i wolności tej osoby. Kara stosowana jest w celu przywrócenia sprawiedliwości społecznej,

⁹ M. Kuć, *op. cit.*, s. 204.

¹⁰ D. Mocarska, *Wybrane zagadnienia prawa karnego materialnego*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2013, s. 45.

¹¹ *Ibidem*.

a także w celu poprawy skazanego i zapobieżenia popełniania nowych przestępstw.

Katalog kar za popełnione na terytorium Federacji Rosyjskiej przestępstwa ustawodawca zawarł w art. 44 KK FR. W myśl brzmienia tego artykułu karami wymierzonymi przez rosyjski wymiar sprawiedliwości są: grzywna, pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością, pozbawienie specjalnego, wojskowego lub honorowego tytułu i nagród państwowych, prace obowiązkowe, prace poprawcze, ograniczenie zasad odbywania służby wojskowej, ograniczenie wolności, prace przymusowe, areszt, umieszczenie w kompanii karnej, pozbawienie wolności na czas określony, dożywotnie pozbawienie wolności oraz kara śmierci¹².

W art. 45 KK FR zatytułowanym „Kary zasadnicze i dodatkowe” zapisano, że kary zasadnicze stanowią wyłącznie: prace obowiązkowe, prace poprawcze, ograniczenie zasad odbywania służby wojskowej, prace przymusowe, areszt, pobyt w kompanii karnej, pozbawienie wolności na czas określony, dożywotnie ograniczenie wolności oraz kara śmierci. Zarówno kary zasadnicze, jak i kary dodatkowe mogą być orzekane jako: grzywna, pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością oraz ograniczenie wolności. Karę dodatkową stanowi kara pozbawienia specjalnego, wojskowego lub honorowego tytułu, stopnia służbowego i nagród państwowych. Jako karę dodatkową sąd może orzec także konfiskatę mienia, o czym stanowi art. 104.1 KK FR¹³.

W latach 2009-2019 kara dożywotniego pozbawienia wolności była wymierzana sporadycznie. Najwięcej osób zostało skazanych na tę karę w 2016 r. (94 osoby), a najmniej w 2019 r. (50 osób).

Najwięcej kar bezwzględnego pozbawienia wolności zostało wymierzonych w 2009 r. (289 202 kary tego rodzaju). W tym roku zasądzono także najwięcej kar grzywny (dla 131 402 osób). W badanym okresie kara ograniczenia wolności była najczęściej wymierzana w 2013 r., dotyczyło

¹² Unormowanie poszczególnych kar w Kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej zostało ujęte w aneksie.

¹³ W art. 104.1 ust. 1 KK FR określono, że konfiskata mienia stanowi przymusowe bezzwrotne zajęcie i przekazanie we własność państwa na podstawie wyroku skazującego następującego mienia:

- środków pieniężnych, przedmiotów wartościowych i innego mienia, nabytych w wyniku popełnienia przestępstwa,
- środków pieniężnych, przedmiotów wartościowych i innego mienia, wykorzystywanych lub przeznaczonych w celu finansowania terroryzmu, działalności ekstremistycznej, zorganizowanej grupy, nielegalnej formacji zbrojnej, organizacji przestępczej,
- narzędzi, wyposażenie i innych środków popełnienia przestępstwa, należących do oskarżonego.

to także kary prac poprawczych. Natomiast karę prac obowiązkowych zasądzano najczęściej w 2016 r. (zob. tabela 5).

Tabela 5. Kary zasadnicze wymierzone skazanym w Rosji w latach 2009-2019¹⁴

Rok	Kara dożywotniego pozbawienia wolności	Kara bezwzględnej pozbawienia wolności	Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności	Kara ograniczenia wolności ¹⁵	Kara prac obowiązkowych	Kara prac poprawczych	Kara grzywny
2009	73	289 202	341 514	x	19 628	44 398	131 402
2010	66	265 843	307 206	7 941	79 874	41 282	123 495
2011	64	227 050	282 227	10 994	89 881	40 037	113 503
2012	66	206 254	221 908	25 269	76 560	70 400	113 358
2013	67	209 728	201 538	32 042	73 172	75 778	116 176
2014	68	209 447	197 855	26 983	69 898	75 120	111 839
2015	61	211 425	170 958	20 840	74 093	60 821	86 758
2016	94	206 372	185 461	25 371	141 165	51 733	100 055
2017	65	200 225	177 129	25 099	128 165	54 784	90 289
2018	68	190 325	169 484	23 009	114 802	54 747	85 353
2019	50	175 122	157 511	20 420	99 652	50 020	74 752

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 10.

Analizując liczbę wymierzonych w latach 2009-2019 w Rosji kar dodatkowych, można stwierdzić, że w latach 2014-2019 znacząco wzrosła liczba wymierzonych kar konfiskaty mienia (do 2618 kar tego rodzaju

¹⁴ Kara śmierci nie jest w Rosji wykonywana (obowiązuje moratorium na wykonywanie tego rodzaju kary).

¹⁵ Kara ograniczenia wolności została wprowadzona na mocy Ustawy Federalnej z dnia 27 grudnia 2009 r. Nr 377, dlatego też nie jest ona ujęta w tabeli 5 i tabeli 6 za rok 2009.

zasądzonych w 2019 r.) oraz kary pozbawienia prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością (69 880 kar tego rodzaju wymierzonych na końcu badanego okresu).

Najwięcej kar grzywny, stanowiącej karę dodatkową do kary zasadniczej, zostało wymierzonych w 2015 r. (13 783), natomiast kar ograniczenia wolności w 2017 r. (9274) (zob. tabela 6).

Tabela 6. Liczba wymierzonych kar dodatkowych w latach 2009-2019

Rok	Konfiskata mienia	Kara pozbawienia prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością	Kara grzywny	Kara ograniczenia wolności
2009	800	7 486	9 997	x
2010	849	9 924	9 629	1 386
2011	700	12 599	9 989	4 729
2012	954	12 124	10 195	5 791
2013	920	12 231	9 851	6 343
2014	1 178	11 437	11 538	6 886
2015	1 810	19 567	13 783	7 808
2016	1 934	61 280	13 341	8 639
2017	2 059	66 105	12 166	9 274
2018	2 459	64 285	10 690	8 903
2019	2 618	69 880	9 794	8 219

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 10.

W latach 2010-2019 grupa osób skierowanych na leczenie w związku ze stwierdzonym uzależnieniem od środków narkotycznych była liczniejsza od grupy osób, które zostały skierowane na leczenie ze względu na chorobę alkoholową, przy czym najwięcej osób uzależnionych od narkotyków skierowano na leczenie w 2015 r. (4824) (zob. tabela 7).

Tabela 7. Osoby skierowane na leczenie w związku ze stwierdzonym uzależnieniem od alkoholu oraz środków narkotycznych w latach 2009-2019

Rok	Liczba osób skierowanych na leczenie w związku ze stwierdzonym uzależnieniem	
	od alkoholu	od środków narkotycznych
2009	1 241	1 111
2010	1 466	1 539
2011	1 732	2 390
2012	1 672	3 018
2013	1 518	2 855
2014	1 704	3 847
2015	1 696	4 824
2016	2 105	2 645
2017	1 955	2 796
2018	1 820	2 538
2019	1 663	2 213

Źródło: Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020, s. 10.

Należy także podkreślić, iż istnieje domniemanie, że coraz częściej w Rosji przestępstwa popełniane są pod wpływem środków odurzających, w postaci tzw. „dopalaczy”. Są one coraz większym problemem społecznym, a na rozwiązanie tego problemu w najbliższym czasie raczej nie można liczyć.

Skazani pozbawieni wolności w rosyjskich więzieniach i koloniach karnych w latach 2009-2019

Rosyjski system penitencjarny składa się z 8 więzień, 684 kolonii karnych, 23 kolonii wychowawczych dla osób niepełnoletnich oraz z 209 aresztów śledczych umieszczonych w poszczególnych podmiotach

Federacji Rosyjskiej. W artykule 74 Kodeksu karnego wykonawczego Federacji Rosyjskiej¹⁶, zatytułowanego „Rodzaje zakładów karnych”, w ust. 7 zapisano, że w więzieniach kara odbywana jest przez osoby skazane na karę pozbawienia wolności na okres powyżej pięciu lat za popełnienie szczególnie ciężkich przestępstw, osoby skazane na karę pozbawienia wolności za popełnienie przestępstw przewidzianych w następujących artykułach Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej:

art. 205-205.5 KK FR, tj: art. 205 KK FR „Akt terrorystyczny”, art. 205.1 KK FR „Wspieranie działalności terrorystycznej”, art. 205.2 KK FR „Publiczne wezwania do realizacji działalności terrorystycznej, publiczne usprawiedliwianie terroryzmu lub propaganda terroryzmu”, art. 205.3 KK FR „Odbywanie szkolenia w celu realizacji działalności terrorystycznej”, art. 205.4 KK FR „Organizacja związku terrorystycznego i uczestnictwo w nim”, art. 205.5 KK FR „Organizowanie działalności organizacji terrorystycznej i uczestnictwo w działalności takiej organizacji”,

art. 206 KK FR „Wzięcie zakładnika”,

art. 208 KK FR „Organizacja nielegalnej organizacji zbrojnej lub udział w niej”,

art. 211 KK FR „Porwanie statku transportu powietrznego lub wodnego albo składu taboru kolejowego”,

art. 220 KK FR „Nielegalne obchodzenie się z materiałami nuklearnymi lub materiałami radioaktywnymi”,

art. 221 KK FR „Zabór lub wymuszenie materiałów nuklearnych lub materiałów radioaktywnych”,

art. 277-279 KK FR, tj. art. 277 KK FR „Zamach na życie działacza państwowego lub działacza społecznego”, art. 278 KK FR „Przejęcie władzy przy użyciu siły lub utrzymanie władzy przy użyciu siły”, art. 279 KK FR „Powstanie zbrojne”,

art. 281 KK FR „Dywersja”,

art. 317 KK FR „Zamach na życie funkcjonariusza organu ochrony prawa”,

art. 360 KK FR „Napaść na osoby lub instytucje, które korzystają z ochrony międzynarodowej”,

art. 361 KK FR „Akt międzynarodowego terroryzmu”,

¹⁶ Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации” от 08.01.1997 N 1-ФЗ.

a także osoby skazane za szczególnie niebezpieczną recydywę przestępstw oraz skazani uporczywie naruszający ustanowiony porządek odbywania kary, przeniesieni z kolonii karnych.

W ust. 1 art. 130 Kodeksu karnego wykonawczego Federacji Rosyjskiej, zatytułowanego „Więzienia”, zapisano, że w więzieniach przebywają mężczyźni skazani na karę pozbawienia wolności za popełnione przestępstwa, przewidziane brzmieniem art. 205-205.5, 206, 208, 211, 220, 221, 277-279, 281, 317, 360 i 361 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, a także skazani przeniesieni do więzienia za naruszenie ustanowionego porządku odbywania kary w koloniach karnych o rygorze ogólnym, zaostrozonym oraz rygorze szczególnym. W więzieniach mogą także przebywać skazani, którzy znajdują się tam na podstawie zapisów zawartych w art. 77 Kodeksu karnego wykonawczego Federacji Rosyjskiej („Zatrzymanie skazanych na karę pozbawienia wolności w areszcie śledczym lub w więzieniu w celu wykonania prac gospodarczych”).

W rosyjskich więzieniach obowiązuje rygor ogólny lub rygor zaostrozony. W rygorze zaostrozonym przebywają skazani, którzy zostali skierowani do danego zakładu karnego oraz skazani przeniesieni z rygoru ogólnego. W rygorze zaostrozonym nie mogą przebywać skazani będący inwalidami I lub II grupy. Po odbyciu co najmniej jednego roku kary w rygorze zaostrozonym skazany może być przeniesiony do rygoru ogólnego. Skazani odbywający karę w rygorze ogólnym, którzy zostali uznani za uporczywie naruszających ustanowiony porządek odbywania kary, są przenoszani do reżimu zaostzonego.

Na terytorium Federacji Rosyjskiej funkcjonuje osiem więzień. Trzy z nich to więzienia o rygorze zaostrozonym („Włodimirskij Central”, więzienie w Wierchnieuralsku (obwód czelabiński) oraz w m. Bałaszow (obwód saratowski) oraz pięć więzień o rygorze ogólnym (zob. tabela 8).

Tabela 8. Więzienia funkcjonujące w Federacji Rosyjskiej z uwzględnieniem rodzaju rygoru oraz pojemności wyszczególnionych jednostek penitencjarnych

Umiejscowienie więzienia	Rodzaj rygoru (zastrzony, ogólny)	Pojemność jednostki penitencjarnej (liczba miejsc zakwaterowania dla osadzonych)
m. Władimir, obwód włodzimierski („Władimirskij Centrał”)	zastrzony	1180
m. Wierchnieuralsk, obwód czelabiński	zastrzony	825
m. Bałaszow, obwód saratowski	zastrzony	500
m. Pokrow, obwód włodzimierski	ogólny	217
m. Dimitrowgrad, obwód uljanowski	ogólny	537
m. Jelec, obwód lipiecki	ogólny	300
m. Minusińk, Kraj Krasnojarski	ogólny	1045
m. Jenisejsk, Kraj Krasnojarski	ogólny	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie Краткая характеристика уголовно-исполнительной системы, <http://fsin.gov.ru> (dostęp: 21.05.2021).

W latach 2009-2019 liczba osadzonych w rosyjskich więzieniach ulegała znaczącym zmianom. W badanym okresie najwięcej osób odbywało karę pozbawienia wolności w tego rodzaju jednostkach penitencjarnych w 2009 r. (2336 osób), a najmniej – w 2012 r. (708 osób). Największy wzrost liczby osadzonych w więzieniach na terytorium Federacji Rosyjskiej został odnotowany w 2013 r. (o 51,4%), a największy spadek w 2011 r. (o 40,7%) (zob. tabela 9).

Tabela 9. Liczba osób pozbawionych wolności w więzieniach w Rosji w latach 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób pozbawionych wolności w więzieniach	2 336	1 404	832	708	1 072	1 318	1 528	1 441	1 202	989	942
Dynamika (%)	-21,5	-39,9	-40,7	-14,9	51,4	22,9	15,9	-5,7	-16,6	-17,7	-4,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Характеристика лиц, содержащихся в следственных изоляторах и тюрьмах, Федеральная служба исполнения наказаний, <http://fsin.gov.ru> (dostęp: 20.05.2021).

Rosyjskie kolonie karne – zgodnie z postanowieniami art. 74 ust. 2 Kodeksu karnego wykonawczego Federacji Rosyjskiej – dzielą się na cztery zasadnicze kategorie: kolonie-osiedla, kolonie o rygorze ogólnym, kolonie o rygorze zaostrożonym oraz kolonie karne o rygorze szczególnym¹⁷.

W latach 2009-2019 największa liczba osadzonych przebywała w rosyjskich koloniach karnych w 2009 r. (724 085 osób), a najmniejsza w 2019 r. (423 825 osób). Największa liczba kobiet przebywała w rosyjskich koloniach karnych w 2009 r. (56 810 osób), a najmniej w 2019 r. (33 015 osób). Udział kobiet w ogólnej liczbie osób osadzonych w rosyjskich koloniach karnych wahał się od 7,6% w 2016 r. do 8% w latach 2011-2013 (zob. tabela 10).

¹⁷ Federacja Rosyjska jest spośród wszystkich krajów najbardziej znana ze stosowania kary zsyłania do kolonii karnej. Początki zesłań sięgają czasów carskich, od momentu podboju Syberii (zob. D. Michalski, *Kolonie karne na terenach Federacji Rosyjskiej – rys historyczny*, [w:] D. Michalski, K.D. Ryś, *Systemy penitencjarne świata*, Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2018, s. 10).

Tabela 10. Liczba osób pozbawionych wolności w rosyjskich koloniach karnych w latach 2009-2019

Rok	Liczba osób pozbawionych wolności w koloniach karnych	w tym kobiet	Udział kobiet w ogólnej liczbie osób pozbawionych wolności w koloniach karnych (%)
2009	724 085	56 810	7,8
2010	694 486	55 121	7,9
2011	639 626	51 195	8,0
2012	585 088	47 054	8,0
2013	559 938	44 933	8,0
2014	550 852	43 564	7,9
2015	524 738	41 546	7,9
2016	519 480	39 459	7,6
2017	495 016	38 011	7,7
2018	460 923	35 607	7,7
2019	423 825	33 015	7,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Характеристика лиц, содержащихся в исправительных колониях для взрослых, Федеральная служба исполнения наказаний, <http://www.fsin.su> (dostęp: 20.05.2021).

W latach 2009-2019 największa liczba osadzonych odbywała karę pozbawienia wolności w rosyjskich koloniach karnych za przestępstwa kradzieży (w 2009 r. były to 148 153 osoby, a w 2019 r. – 62 261 osób). Znaczną grupę osadzonych w koloniach karnych w Rosji w badanym okresie stanowiły osoby skazane za przestępstwa związane z narkotykami oraz za przestępstwa zabójstwa.

Największa liczba osób skazanych na karę pozbawienia wolności za przestępstwa związane z narkotykami odbywała wyrok w koloniach karnych na terytorium Federacji Rosyjskiej w 2016 r. (138 154 osoby), natomiast w 2010 r. za przestępstwa zabójstwa (146 488 osób).

W 2009 r. najwięcej przestępców odbywało karę pozbawienia wolności za popełnione przestępstwa umyślnego spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (102 993 osoby), rozboju (75 078 osób), grabieży

(67 272 osoby), zgwałcenia oraz czyny o podłożu seksualnym dokonane z użyciem przemocy (26 374 osoby), wymuszeń rozbójniczych (5807 osób) oraz przestępstwa chuligaństwa (2471 osób).

Najwięcej kobiet osadzonych w rosyjskich koloniach karnych zostało umieszczonych w jednostkach penitencjarnych za popełnione przestępstwa związane z narkotykami. Najwięcej z nich odbywało karę pozbawienia wolności za tego rodzaju przestępstwa w 2010 r. (19 466). Znaczna liczba kobiet przebywała w rosyjskich koloniach karnych za popełnione przestępstwa zabójstwa oraz przestępstwa kradzieży. W badanym okresie najwięcej z nich odbywało karę pozbawienia wolności za zabójstwo w 2010 r. (11 131 kobiet), a za kradzież w 2009 r. (10 851 kobiet).

W koloniach karnych na terytorium Federacji Rosyjskiej kobiety odbywały także często karę pozbawienia wolności za popełnione przestępstwa umyślnego spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, grabieży oraz rozboju. W latach 2009-2019 najwięcej kobiet osadzonych w koloniach karnych odbywało karę pozbawienia wolności za popełnione przestępstwa umyślnego spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w 2009 r. (6763 osoby). W tym roku największa liczba kobiet odbywała karę pozbawienia wolności za przestępstwa grabieży (2910 osób) oraz za przestępstwa rozboju (2192 osoby) (zob. tabela 11).

Z materiałów zgromadzonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej oraz rosyjską Federalną Służbę Wykonywania kar wynika, że zasadniczym problemem w Rosji w ostatnich kilkunastu latach stała się przestępczość narkotykowa kobiet, a także kierowanie przez kobiety grupami przestępczymi zajmującymi się handlem narkotykami.

Tabela 11. Liczba osób pozbawionych wolności w rosyjskich koloniach karnych w latach 2009-2019 według kategorii popełnionych przestępstw, z wyszczególnieniem liczby kobiet

Kategoria przestępstw	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zabójstwo	121341	146488	140480	133247	123629	122973	113687	106466	97819	91130	84824
w tym kobiety	9970	11131	10547	10103	9990	9280	9043	8537	7873	7165	6633
Umysłne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	102993	71558	60932	54118	59562	55091	58872	56050	52081	46167	39951
w tym kobiety	6763	5157	4661	3964	3836	4421	4554	4430	4270	3834	3252
Zgwałcenie oraz czyny o podłożu seksualnym dokonane z użyciem przemocy	26374	25892	25140	24083	22305	22108	21972	22024	22040	21465	20964
w tym kobiety	169	155	191	177	134	139	150	161	186	211	169
Kradzież	148153	131399	114795	97189	91887	88334	75177	76605	73570	68966	62261
w tym kobiety	10851	10042	8750	7180	6774	6340	4982	4856	4774	4464	4250
Grabież	67272	61765	53621	45141	40787	37663	33113	31008	27347	23409	20159
w tym kobiety	2910	2728	2297	1849	1697	1447	1251	1139	1059	892	759
Rozbój	75078	69543	61823	55157	49827	45765	41618	38026	33999	29547	25233
w tym kobiety	2192	2101	1762	1512	1301	1050	970	852	768	704	592

Chuligaństwo	2471	1832	1396	1096	749	688	376	323	244	381	185
w tym	33	23	12	18	10	5	1	4	1	4	0
Wymuszenia rozbójnicze	5807	4762	3974	3375	3151	2939	2940	2831	2717	2544	2292
w tym	114	82	53	56	53	57	57	54	40	41	33
Przestępstwa związane z narkotykami	114508	124168	124747	125194	122096	126584	133787	138154	135416	129419	120100
w tym	18921	19466	19142	18289	17204	16662	16759	15929	14980	14272	13423
Pozostałe przestępstwa	60088	57079	25718	46488	45945	48707	43196	47993	49783	47893	44789
w tym	4887	4236	3780	3906	3934	4163	3779	3497	4060	4020	3904

Źródło: opracowanie własne na podstawie Charakterystyka лиц, содержащихся в исправительных колониях для взрослых, Федеральная служба исполнения наказаний, <http://www.fsin.su> (dostęp: 20.05.2021).

Podsumowanie

Analiza materiałów zgromadzonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej za lata 2009-2019 pozwala wysnuć wniosek, że wzmocnienie systemu ochrony bezpieczeństwa publicznego Rosji na poziomie ustawodawczym, jak i wykonawczym przyniosło oczekiwane efekty, które określone zostały w Koncepcji bezpieczeństwa publicznego w Federacji Rosyjskiej.

Do istotnych problemów społecznych w Federacji Rosyjskiej należy wciąż wysoki poziom przestępczości, który często przyjmuje charakter zorganizowany. Od 2009 r. w Rosji wzmożone zostały siły i środki walki z przestępczością, zastrzono również kary za popełnione przestępstwa. Co więcej, w Kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej w ostatnich latach unormowano wiele nowych kategorii przestępstw związanych m.in. z przestępczością w sferze informacji komputerowych.

Nadal ważnym obszarem działania rosyjskich organów ścigania jest zapobieganie i wykrywanie przestępstw związanych z nielegalnym obrotem środkami narkotycznymi i substancjami psychotropowymi, szczególnie w kontekście rozpowszechniania na rosyjskim rynku nowych niebezpiecznych substancji psychoaktywnych, tzw. „dopalaczy”. Niezwykle niebezpiecznym narkotykiem opioidowym wytwarzanym na rosyjskim rynku jest tzw. „krokodyl”, którego podstawowym składnikiem jest dezomorfiną – organiczny związek chemiczny będący pochodną morfiny.

Bibliografia

- Juszczak A., *Rys historyczny przestępczości*, „Security, Economy & Law” 2018, № 1.
- Kuć M., *Kryminologia*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2015.
- Michalski D., *Kolonie karne na terenach Federacji Rosyjskiej – rys historyczny*, [w:] D. Michalski, K.D. Ryś, *Systemy penitencjarne świata*, Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2018.
- Mocarska D., *Wybrane zagadnienia prawa karnego materialnego*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2013.
- Бурлаков В.Н., Кропачев Н.М., Личность преступника, прогнозирование преступности, предупреждение преступности, Юридический Центр Пресс, СПб. 2012.
- Громов В.Г., Женская преступность: вопросы детерминации и предупреждения, „Человек: преступление и наказание” 2019, № 2, Т. 27 (1-4),
- Долгова А.И. (red.), *Криминология: учебник*, Норма, Инфра-М, Москва 2010.
- Основные статистические показатели состояния судимости в России за 2008-2019 годы, Судебный департамент при Верховном Суде Российской Федерации, Москва 2020.
- Шалагин А.Е., Шляхтин Е.П., Проблемы предупреждения и противодействия организованной преступности, „Вестник Казанского юридического института МВД России” 2015, № 2 (20).
- Шалагин А.Е., Шарاپова А.Д., Криминологическая характеристика и предупреждение женской преступности, „Вестник экономики, права и социологии” 2016, № 4.

Akty normatywne:

- Закон РФ от 21 июля 1993 г. № 5473-1 „Об учреждениях и органах, исполняющих уголовные наказания в виде лишения свободы”.
- Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации” от 08.01.1997 N 1-ФЗ.
- Уголовный кодекс Российской Федерации от 13 июня 1996 г. N 63-ФЗ.
- Федеральный закон от 12 августа 1995 г. № 144-ФЗ „Об оперативно-розыскной деятельности”.
- Федеральный закон от 17 января 1992 г. № 2202-1 „О прокуратуре Российской Федерации”.
- Федеральный закон от 20 апреля 1995 г. № 45-ФЗ „О государственной защите судей, должностных лиц правоохранительных и контролирующих органов”.

Федеральный закон от 7 февраля 2011 г. № 3-ФЗ „О полиции”.

Netografia:

Краткая характеристика уголовно-исполнительной системы, <http://fsin.gov.ru> (dostęp: 21.05.2021).

Состояние преступности в России за январь-декабрь 2009-2019 года, Министерство Внутренних Дел Российской Федерации, ФКУ „Главный Информационно-Аналитический Центр”, www.mvd.ru (dostęp: 20.05.2021).

Характеристика лиц, содержащихся в исправительных колониях для взрослых, Федеральная служба исполнения наказаний, <http://www.fsin.su> (dostęp: 20.05.2021).

Характеристика лиц, содержащихся в следственных изоляторах и тюрьмах, Федеральная служба исполнения наказаний, <http://fsin.gov.ru> (dostęp: 20.05.2021).

Aneks

Kary zasadnicze i kary dodatkowe w Kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej¹⁸

Art. 46. Grzywna.

Art. 47. Pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością.

Art. 48. Pozbawienie specjalnego, wojskowego lub honorowego tytułu i nagród państwowych.

Art. 49. Prace obowiązkowe.

Art. 50. Prace poprawcze.

Art. 51. Ograniczenie zasad odbywania służby wojskowej.

Art. 53. Ograniczenie wolności.

Art. 53.1. Prace przymusowe.

Art. 54. Areszt.

Art. 55. Umieszczenie w kompanii karnej.

Art. 56. Pozbawienie wolności na czas określony.

Art. 57. Dożywotnie pozbawienie wolności.

Art. 59. Kara śmierci.

Art. 46. Grzywna

Ust. 1. Grzywna stanowi karę pieniężną wymierzaną w granicach przewidzianych w Kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej.

¹⁸ Уголовный кодекс Российской Федерации от 13 июня 1996 г. N 63-ФЗ.

Ust. 2. Grzywna ustalana jest w wysokości od 5 tys. do 5 mln rubli albo w wysokości wynagrodzenia za pracę lub innego dochodu skazanego za okres od dwóch tygodni do lat pięciu, albo obliczana jest w wielkości podzielnej wartości przedmiotu lub sumy korzyści majątkowej uzyskanej w wyniku przekupstwa lub sprzedajności, przekupstwa pracownika służby kontraktowej, kierownika kontraktowego, członka komisji ds. realizacji zakupów oraz innych uprawomocnionych osób, reprezentujących interesy inwestora w sferze zakupu towarów, robót i usług w celu zapewnienia potrzeb państwowych lub municypalnych, przekupstwa arbitra (sędzi sądu polubownego), łapówki albo sumy nielegalnie przemieszczonych środków pieniężnych i (lub) wartości instrumentów pieniężnych. Grzywna w wysokości od 500 tys. rubli albo w wysokości wynagrodzenia za pracę lub innego dochodu skazanego za okres powyżej lat trzech może być wymierzona tylko w przypadkach przewidzianych specjalnie przez odpowiednie artykuły części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, za wyjątkiem przypadków obliczania wartości grzywny w oparciu o wielkość, podzielną sumę korzyści majątkowej, uzyskanej w wyniku przekupstwa bądź sprzedajności, przekupstwa pracownika służby kontraktowej, kierownika kontraktowego, członka komisji ds. realizacji zakupów oraz innych uprawomocnionych osób reprezentujących interesy inwestora w sferze zakupu towarów, robót i usług w celu zapewnienia potrzeb państwowych lub municypalnych, przekupstwa arbitra (sędzi sądu polubownego), łapówki albo sumy nielegalnie przemieszczonych środków pieniężnych i (lub) wartości instrumentów pieniężnych. Grzywna, obliczana w oparciu o wielkość, podzielną sumę korzyści majątkowej, uzyskanej w wyniku przekupstwa bądź sprzedajności, przekupstwa pracownika służby kontraktowej, kierownika kontraktowego, członka komisji ds. realizacji zakupów oraz innych uprawomocnionych osób, reprezentujących interesy inwestora w sferze zakupu towarów, robót i usług w celu zapewnienia potrzeb państwowych lub municypalnych, przekupstwa arbitra (sędzi sądu polubownego), łapówki albo sumy nielegalnie przemieszczonych środków pieniężnych i (lub) wartości instrumentów pieniężnych, ustalana jest w wysokości do stukrotnej sumy korzyści majątkowej uzyskanej w wyniku przekupstwa bądź sprzedajności, łapówki lub sumy nielegalnie przemieszczonych środków pieniężnych i (lub) wartości instrumentów pieniężnych, ale nie może być ona mniejsza od 25 tys. rubli i większa od 500 mln rubli.

Ust. 3. Wysokość grzywny określana jest przez sąd z uwzględnieniem ciężkości popełnionego przestępstwa oraz stanu majątkowego skazanego i jego rodziny, a także z uwzględnieniem możliwości otrzymania przez skazanego wynagrodzenia za pracę bądź innego dochodu. Biorąc pod uwagę wymienione wyżej okoliczności, sąd może wymierzyć grzywnę z rozłożeniem jej na określone raty na okres do lat pięciu.

Ust. 4. Grzywna jako dodatkowy rodzaj kary może być wymierzana tylko w przypadkach przewidzianych przez określone artykuły części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej.

Ust. 5. W przypadkach uporczywego uchylania się od zapłaty grzywny wymierzonej jako kara zasadnicza, za wyjątkiem przypadków wymierzenia grzywny w wysokości obliczanej w oparciu o wielkość, podzielną sumę korzyści majątkowej, uzyskanej w wyniku przekupstwa bądź sprzedajności lub łapówki, kara grzywny zamieniana

jest na inną karę, za wyjątkiem kary pozbawienia wolności. W przypadku uporczywego uchylania się od zapłaty grzywny w wysokości obliczanej w oparciu o wielkość, podzielną sumę korzyści majątkowej, uzyskanej w wyniku przekupstwa bądź sprzedajności lub łapówki wymierzonej jako kara zasadnicza, kara grzywny zamieniana jest na karę w granicach sankcji przewidzianej przez odpowiedni artykuł części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej. Przy tym wykonanie wymierzonej kary nie może być warunkowo zawieszona.

Art. 47. Pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością.

Ust. 1. Pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością polega na zakazie zajmowania stanowiska w służbie państwowej, w organach samorządu terytorialnego bądź zajmowania się określoną działalnością zawodową lub inną działalnością.

Ust. 2. Pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością ustanawiane jest na okres od jednego roku do lat pięciu jako zasadniczy rodzaj kary i na okres od sześciu miesięcy do lat trzech jako dodatkowy rodzaj kary. W przypadkach specjalnie przewidzianych w odpowiednich artykułach części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością ustanawiane jest na okres do lat dwudziestu jako dodatkowy rodzaj kary.

Ust. 3. Pozbawienie prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością może być wymierzone jako dodatkowy rodzaj kary i w przypadkach, gdy nie zostało to przewidziane przez odpowiedni artykuł części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej jako kara za określone przestępstwo, jeśli z uwzględnieniem charakteru i stopnia szkodliwości społecznej popełnionego przestępstwa oraz osoby sprawcy sąd uznaje za niemożliwe zachowanie przez niego prawa do zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością.

Ust. 4. W przypadkach wymierzenia tego rodzaju kary jako kary dodatkowej do kary prac obowiązkowych, prac poprawczych, ograniczenia wolności, a także przy warunkowych zawieszeniu wykonania orzeczonej kary, jej okres obliczany jest od chwili uprawomocnienia się wyroku sądu. W przypadku wymierzenia kary pozbawienia prawa zajmowania określonych stanowisk lub zajmowania się określoną działalnością jako dodatkowego rodzaju kary do kary aresztu, umieszczenia w dyscyplinarnej jednostce wojskowej, kary prac przymusowych lub kary pozbawienia wolności, kara ta rozciąga się na wszystkie okresy odbywania wymienionych wyżej zasadniczych rodzajów kary, lecz przy tym jej okres obliczany jest od chwili ich odbycia.

Art. 48. Pozbawienie specjalnego, wojskowego lub honorowego tytułu i nagród państwowych.

Przy sądzeniu za popełnienie ciężkiego lub szczególnie ciężkiego przestępstwa z uwzględnieniem osobowości oskarżonego sąd może pozbawić go specjalnego, wojskowego lub honorowego tytułu i nagród państwowych.

Art. 49. Prace obowiązkowe.

Ust. 1. Prace obowiązkowe polegają na wykonywaniu przez skazanego w wolnym od pracy zawodowej lub nauki bezpłatnych, społecznie pożytecznych prac. Rodzaj prac obowiązkowych oraz objekty, na których odbywają się one, określane są przez organy samorządu terytorialnego w porozumieniu z inspekcjami karno-wychowawczymi.

Ust. 2. Prace obowiązkowe ustanawiane są na okres od 60 do 480 godzin i odbywają się nie dłużej niż cztery godziny dziennie.

Ust. 3. W przypadku uporczywego uchylania się skazanego od wykonywania prac obowiązkowych, kara ta zamieniana jest na karę prac przymusowych lub karę pozbawienia wolności. Czas, w ciągu którego skazany wykonywał prace obowiązkowe, jest wliczany przy określaniu okresu prac przymusowych lub pozbawienia wolności przy zastosowaniu następującego rozliczenia: jeden dzień prac przymusowych lub jeden dzień pozbawienia wolności za osiem godzin prac obowiązkowych.

Ust. 4. Prace obowiązkowe nie są wymierzone osobom, które mają pierwszy stopień inwalidztwa, kobietom w ciąży, kobietom posiadającym dzieci w wieku do lat trzech, żołnierzom odbywającym służbę wojskową na podstawie powołania do wojska, a także żołnierzom odbywającym kontraktową służbę wojskową na wojskowych stanowiskach szeregowych i sierżantów, jeśli w chwili wydania wyroku przez sąd nie odbyli oni określonego prawem okresu służby wojskowej na podstawie powołania do wojska.

Art. 50. Prace poprawcze.

Ust. 1. Prace poprawcze wymierzone są skazanemu, który posiada stałe miejsce pracy, a także skazanemu nieposiadającemu stałego miejsca pracy. Skazany, który posiada stałe miejsce pracy, odbywa karę prac poprawczych w tymże miejscu. Skazany, który nie posiada stałego miejsca pracy, odbywa karę prac poprawczych w miejscach określonych przez organy samorządu terytorialnego po uzgodnieniu z organami penitencjarnymi, przy czym w rejonie miejsca zamieszkania skazanego.

Ust. 2. Prace poprawcze ustalane są na okres od dwóch miesięcy do lat dwóch.

Ust. 3. Z wynagrodzenia za pracę skazanego na karę prac poprawczych dokonuje się potrąceń na rzecz dochodu państwa w wysokości ustalonej wyrokiem sądu, w granicach od pięciu do dwudziestu procent.

Ust. 4. W przypadku uporczywego uchylania się skazanego od odbywania kary prac poprawczych, sąd może zamienić nieodbytą karę na karę prac przymusowych lub karę pozbawienia wolności, biorąc pod uwagę następujące rozliczenie: jeden dzień prac przymusowych lub jeden dzień pozbawienia wolności za trzy dni prac poprawczych.

Ust. 5. Prace poprawcze nie są wymierzone osobom, które mają pierwszy stopień inwalidztwa, kobietom w ciąży, kobietom posiadającym dzieci w wieku do lat trzech, żołnierzom odbywającym służbę wojskową na podstawie powołania do wojska, a także żołnierzom odbywającym kontraktową służbę wojskową na wojskowych stanowiskach szeregowych i sierżantów, jeśli w chwili wydania wyroku przez sąd nie odbyli oni określonego prawem okresu służby wojskowej na podstawie powołania do wojska.

Art. 51. Ograniczenie zasad odbywania służby wojskowej.

Ust. 1. Ograniczenie zasad odbywania służby wojskowej wymierzone jest skazanym żołnierzom odbywającym kontraktową służbę wojskową na okres od trzech miesięcy do lat dwóch w przypadkach przewidzianych w odpowiednich artykułach części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej za popełnienie przestępstw przeciwko służbie wojskowej, a także skazanym żołnierzom odbywającym kontraktową służbę wojskową zamiast kary prac poprawczych przewidzianych w odpowiednich artykułach części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej.

Ust. 2. Z uposażenia pieniężnego skazanego na ograniczenie zasad odbywania służby wojskowej dokonywane są potrącenia do budżetu państwa w wysokości ustanowionej w wyroku sądu, jednak nie wyższe aniżeli 20%. W czasie odbywania tej kary skazany nie może być awansowany na wyższe stanowisko i wyższy stopień wojskowy, a okres skazania nie jest wliczany do okresu wysługi lat, który brany jest pod uwagę przy nadaniu kolejnego stopnia wojskowego.

Art. 53. Ograniczenie wolności.

Ust. 1. Ograniczenie wolności polega na ustanowieniu przez sąd następujących ograniczeń dla skazanego: zakazu oddalania się w miejsca stałego zamieszkania (przebywania) w określone godziny w ciągu doby, zakazu odwiedzania określonych miejsc znajdujących się w granicach terytorium odpowiedniej jednostki samorządu terytorialnego, zakazu wyjazdu poza granice odpowiedniej jednostki samorządu terytorialnego, zakazu odwiedzania miejsc, w których odbywają się imprezy masowe i innego rodzaju wydarzenia oraz zakazu uczestnictwa we wskazanych imprezach masowych i innych wydarzeniach, zakazu zmiany miejsca zamieszkania lub miejsca przebywania, miejsca pracy i (lub) nauki bez zgody wyspecjalizowanego organu państwowego realizującego nadzór nad odbywaniem przez skazanych kary ograniczenia wolności w przypadkach przewidzianych w ustawodawstwie Federacji Rosyjskiej. Ponadto sąd nakłada na skazanego obowiązek stawiennictwa w wyspecjalizowanym organie państwowym realizującym nadzór nad odbywaniem przez skazanych kary ograniczenia wolności od jednego do czterech razy w miesiącu w celu rejestracji. Ustanowione przez sąd ograniczenia dla skazanego dotyczące zakazu zmiany miejsca zamieszkania lub miejsca przebywania bez zgody wymienionego wyspecjalizowanego organu państwowego, a także zakazu wyjazdu poza granice terytorium odpowiedniej jednostki samorządu terytorialnego są obligatoryjne.

Ust. 2. Ograniczenie wolności wymierzone jest na okres od dwóch miesięcy do lat czterech jako kara zasadnicza za przestępstwa niewielkiej ciężkości i przestępstwa średniej ciężkości, a także na okres od sześciu miesięcy do lat dwóch jako kara dodatkowa do kary prac przymusowych lub kary pozbawienia wolności w przypadkach przewidzianych odpowiednimi artykułami części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej.

Ust. 3. W okresie odbywania kary ograniczenia wolności sąd na wniosek wyspecjalizowanego organu państwowego realizującego nadzór nad odbywaniem przez skazanych kary ograniczenia wolności może zmienić częściowo lub zwiększyć ustanowione dla skazanego ograniczenia.

Ust. 4. Nadzór nad skazanym odbywającym karę ograniczenia wolności odbywa się w trybie przewidzianym przez ustawodawstwo karno-wykonawcze Federacji Rosyjskiej, a także przez normatywne akty prawne uprawomocnionych federalnych organów władzy wykonawczej.

Ust. 5. W przypadku uporczywego uchylania się skazanego od odbywania kary ograniczenia wolności, wymierzonej jako kara zasadnicza, sąd na wniosek wyspecjalizowanego organu państwowego realizującego nadzór nad odbywaniem przez skazanych kary ograniczenia wolności może zamienić nieodbytą część kary na karę prac przymusowych lub karę pozbawienia wolności przy zastosowaniu następującego rozliczenia: jeden dzień prac przymusowych za dwa dni ograniczenia wolności lub jednej dzień pozbawienia wolności za dwa dni ograniczenia wolności.

Ust. 6. Ograniczenie wolności nie jest wymierzone żołnierzom, obywatelom innych państw, osobom bez obywatelstwa, a także osobom nieposiadającym miejsca stałego pobytu na terytorium Federacji Rosyjskiej.

Art. 53.1. Prace przymusowe.

Ust. 1. Prace przymusowe stosowane są jako alternatywa dla kary pozbawienia wolności w przypadkach przewidzianych przez odpowiednie artykuły części szczególnej Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej za popełnienie przestępstw niewielkiej ciężkości lub przestępstw średniej ciężkości bądź za popełnienie ciężkiego przestępstwa po raz pierwszy.

Ust. 2. Jeśli wymierzywszy karę w postaci pozbawienia wolności sąd dojdzie do wniosku o możliwości poprawy skazanego bez bezwzględnego odbywania kary w miejscach pozbawienia wolności postanawia on o zamianie skazanemu kary pozbawienia wolności na karę prac przymusowych. W sytuacji gdy sąd wymierzy karę pozbawienia wolności na okres dłuższy niż pięć lat, za wyjątkiem przypadków zamiany kary pozbawienia wolności na karę prac przymusowych w związku z postanowieniami art. 80 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, kara prac przymusowych nie jest stosowana.

Ust. 3. Prace przymusowe polegają na doprowadzeniu skazanego do podjęcia pracy w miejscach określonych przez instytucje i organy systemu penitencjarnego.

Ust. 4. Prace przymusowe wymierzone są na okres od dwóch miesięcy do lat pięciu, za wyjątkiem przypadków zamiany kary pozbawienia wolności na karę prac przymusowych w związku z postanowieniami art. 80 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej.

Ust. 5. Z wynagrodzenia za pracę osoby skazanej na karę prac przymusowych dokonywane są potrącenia na rzecz dochodu państwa, przelewane na rachunek odpowiedniego organu terytorialnego systemu penitencjarnego w wysokości ustalonej wyrokiem sądu i w granicach od pięciu do dwudziestu procent.

Ust. 6. W przypadku uchylania się skazanego od odbywania prac przymusowych lub uznania skazanego na karę prac przymusowych za uporczywego naruszciciela praw i warunków odbywania prac przymusowych nieodbyta część kary zamieniana

jest na karę pozbawienia wolności przy zastosowaniu następującego rozliczenia: jeden dzień pozbawienia wolności za jeden dzień prac przymusowych.

Ust. 7. Prace przymusowe nie są wymierzone nieletnim, osobom z pierwszym lub drugim stopniem inwalidztwa, kobietom w ciąży, kobietom posiadającym dzieci w wieku do lat trzech, kobietom, które ukończyły pięćdziesiąty piąty rok życia, mężczyznom, którzy ukończyli sześćdziesiąty rok życia, a także żołnierzom.

Art. 54. Areszt.

Ust. 1. Kara aresztu polega na przebywaniu skazanego w warunkach ścisłej izolacji od społeczeństwa i ustanawiana jest na okres od jednego do sześciu miesięcy. W przypadku zamiany kary prac obowiązkowych lub kary prac poprawczych na karę aresztu, areszt może być wymierzony na okres krótszy niż jeden miesiąc.

Ust. 2. Kara aresztu nie jest wymierzana osobom, które w chwili wydania wyroku przez sąd nie ukończyły osiemnastego roku życia, a także kobietom w ciąży i kobietom posiadającym dzieci w wieku do lat czternastu.

Ust. 3. Żołnierze odbywają karę aresztu w areszcie wojskowym.

Art. 55. Umieszczenie w kompanii karnej.

Ust. 1. Umieszczenie w kompanii karnej wymierzone jest żołnierzom odbywającym służbę wojskową na podstawie powołania do wojska, a także żołnierzom odbywającym kontraktową służbę wojskową na wojskowych stanowiskach szeregowych i sierżantów, jeśli na chwilę wydania wyroku przez sąd nie odsłużyli oni ustanowionego przez prawo okresu służby na podstawie powołania do wojska. Kara ta wymierzana jest na okres od trzech miesięcy do lat dwóch w przypadkach przewidzianych w odpowiednich artykułach części szczególnych Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, za popełnione przestępstwa przeciwko służbie wojskowej, a także w przypadkach, kiedy charakter przestępstwa i osobowość winnego świadczą o możliwości zamiany kary pozbawienia wolności, wymierzonej na okres nie dłuższy niż dwa lata, umieszczeniem skazanego w kompanii karnej na ten okres.

Ust. 2. W czasie umieszczenia w kompanii karnej, która to kara została wymierzona zamiast kary pozbawienia wolności, okres umieszczenia w kompanii karnej określany jest w następującym rozliczeniu: jeden dzień pozbawienia wolności za jeden dzień umieszczenia w kompanii karnej.

Art. 56. Pozbawienie wolności na czas określony.

Ust. 1. Pozbawienie wolności polega na izolacji skazanego od społeczeństwa poprzez skierowanie go do kolonii-osiedla karnego, umieszczenie w kolonii wychowawczej, leczniczym zakładzie karnym, kolonii karnej o rygorze ogólnym, o rygorze zaostrzonym lub o rygorze szczególnym bądź do więzienia. Kara w postaci pozbawienia wolności może być wymierzona skazanemu, który popełnił po raz pierwszy przestępstwo niewielkiej ciężkości tylko w sytuacji, gdy zachodzą okoliczności obciążające, przewidziane brzmieniem art. 63 KK FR („Okoliczności zaostrzające karę”), z wyjątkiem przestępstw przewidzianych w art. 228 ust. 1 („Nielegalne nabycie, przechowywanie, przewóz, produkcja, przetwarzanie środków odurzających, substancji psychotropowych lub ich analogów, a także nielegalne nabycie,

przechowywanie, przewóz roślin, zawierających środki odurzające lub substancje psychotropowe bądź ich części, zawierających środki odurzające lub substancje psychotropowe”), art. 231 ust. 1 („Nielegalna uprawa roślin, zawierających środki odurzające lub substancje psychotropowe bądź ich prekursory”) i art. 233 KK FR („Nielegalne wydawanie lub podrabianie recept albo innych dokumentów uprawniających do nabycia środków odurzających lub substancji psychotropowych”) lub jeśli tylko pozbawienie wolności jest przewidziane przez określony artykuł części szczególnej kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej jako jedyny rodzaj kary.

Ust. 2. Kara pozbawienia wolności ustanawiana jest na okres od dwóch miesięcy do lat dwudziestu.

Ust. 3. [Utracił moc].

Ust. 4. Z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ust. 5 niniejszego artykułu, przy częściowym lub całkowitym sumowaniu okresów kary pozbawienia wolności, przy wymierzaniu kary za zbieg przestępstw, maksymalny okres pozbawienia wolności nie może być dłuższy niż dwadzieścia pięć lat, a przy zbiegu wyroków – nie dłuższy niż trzydzieści lat.

Ust. 5. W przypadku popełnienia chociażby jednego z przestępstw, przewidzianych w art. 205 („Akt terrorystyczny”), art. 205.1 („Wspieranie działalności terrorystycznej”), art. 205.2 („Publiczne wezwania do dokonywania działalności terrorystycznej lub publiczne usprawiedliwianie terroryzmu”), art. 205.3 („Odbywanie szkolenia w celu dokonywania działalności terrorystycznej”), art. 205.4 („Organizacja związku terrorystycznego i uczestnictwo w nim”), art. 205.5 („Organizowanie działalności organizacji terrorystycznej i uczestnictwo w działalności takiej organizacji”), art. 206 ust. 3 i 4 („Wzięcie zakładnika”), art. 211 ust. 4 („Porwanie statku transportu powietrznego lub wodnego albo składu taboru kolejowego”), art. 210 ust. 4 („Organizacja związku przestępczego (organizacji przestępczej) lub uczestnictwo w nim (w niej)”), art. 210.1 („Zajęcie najwyższego stanowiska w hierarchii przestępczej”), art. 277 („Zamach na życie działacza państwowego lub społecznego”), art. 278 („Przejęcie lub utrzymanie władzy z użyciem przemocy”), art. 279 („Powstanie zbrojne”), art. 353 („Planowanie, przygotowywanie, wszczęcie lub prowadzenie wojny napastniczej”), art. 356 („Zastosowanie niedozwolonych środków i metod prowadzenia wojny”), art. 357 („Ludobójstwo”), art. 358 („Zagłada ekologiczna”), art. 360 („Napad na osoby lub instytucje, które korzystają z ochrony międzynarodowej”), art. 361 („Akt międzynarodowego terroryzmu”) Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, wymierzając karę za zbieg przestępstw poprzez częściowe lub całkowite sumowanie okresów pozbawienia wolności, maksymalna kara pozbawienia wolności nie może być dłuższa niż trzydzieści lat, a za zbieg wyroków – nie dłuższa niż trzydzieści pięć lat.

Art. 57. Dożywotnie pozbawienie wolności.

Ust. 1. Dożywotnie pozbawienie wolności wymierzone jest za popełnienie szczególnie ciężkich przestępstw, stanowiących zamach na życie, a także za popełnienie szczególnie ciężkich przestępstw przeciwko zdrowiu ludności i moralności społecznej,

bezpieczeństwu publicznemu, nietykalności cielesnej nieletnich, którzy nie ukończyli 14 roku życia.

Ust. 2. Dożywotnie pozbawienie wolności nie jest wymierzone kobietom, a także osobom, które popełniły przestępstwa w wieku do lat osiemnastu oraz mężczyznom, którzy do chwili wydania wyroku przez sąd ukończyli 65 lat.

Art. 59. Kara śmierci.

Ust. 1. Kara śmierci jako kara o charakterze wyjątkowym może być wymierzona tylko za szczególnie ciężkie przestępstwa stanowiące zamach na życie.

Ust. 2. Kara śmierci nie jest wymierzana kobietom, a także osobom, które popełniły przestępstwa w wieku do lat osiemnastu oraz mężczyznom, którzy do chwili wydania wyroku przez sąd ukończyli 65 lat.

Ust. 2.1. Kara śmierci nie jest wymierzana osobie, która jest wydana Federacji Rosyjskiej przez państwo obce w celu przeprowadzenia postępowania sądowego w związku z umową międzynarodową Federacji Rosyjskiej lub na podstawie zasady wzajemności, jeśli w związku z ustawodawstwem państwa obcego, które wydało daną osobę, kara śmierci za popełnione przez tę osobę przestępstwo nie jest przewidziana, bądź jeśli niewykonanie kary śmierci stanowi warunek wydania tej osoby, bądź jeśli kara śmierci nie może być jej wymierzona na innych podstawach.

Ust. 3. Kara śmierci w trybie ułaskawienia może być zamieniona na karę dożywotniego pozbawienia wolności lub na karę pozbawienia wolności na okres dwudziestu pięciu lat.

